

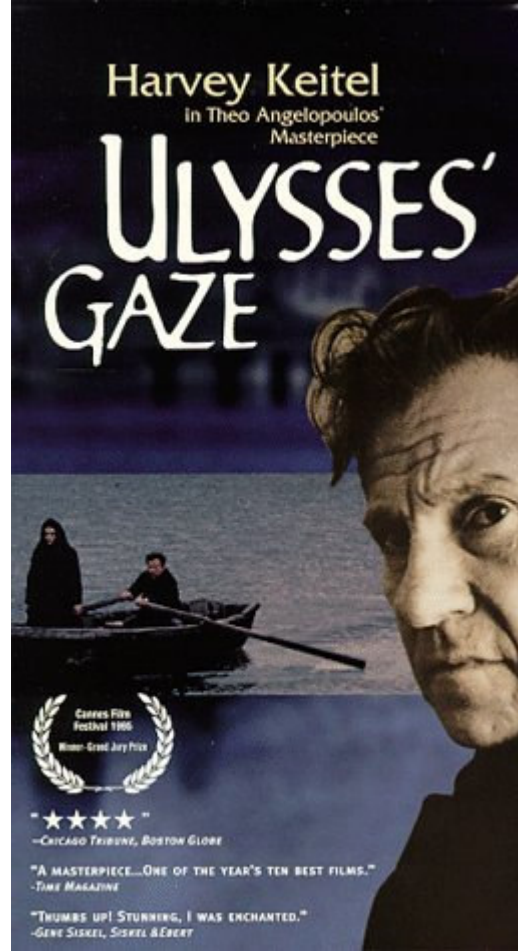
► Benim sinemalarım

Ulis'in Bakışı

(To Vlemma tou Odyssea)

"Tanrı'nın ilk yarattığı şey yolculuktu, ardından kuşku geldi ve sonra da nostalji."

(filmdeki Niko adlı karakter)

arasında, sana yolculuğumuzu anlatacağım. Bütün gece boyunca ve ardından gelen bütün geceler boyunca. Bir kucaklaşmayla diğeri arasında, aşkın feryatları arasında sana bütün insanların bitmeyen öyküsünü anlatacağım."

"Neresi bura, hangi ülke, kimler oturur burada?"

Bir ada mı burası, denizin ortasında,
yoksa denize uzanan ucu mu bereketli bir toprağın?"

Gök gözlü tanrıça Athena karşılık verdi, dedi ki:

"Sorduğuna göre neresi olduğunu buranın, yabancı,
sen ya çocuksun ya da gelirsin çok uzaklardan."

Homeros (*Odyseia*, s.220, Can Yayınları)

"İyi geceler... İyi geceler... Öyle tatlı bir keder ki ayrılık, sabaha kadar iyi geceler dileyeceğim artık. Gözlerinde uyku barınsın, yüreğinde huzur. Uyku da huzur da ben olsam, ne tatlı bir dinlenme olur. Şu bizim pederin hücrelerine varayım da yardımını dileyeyim. Bu mutlu olayı anlatayım da..."

Okuduklarınız, Yunan yönetmen Theo Angelopoulos'un TRT 1'de de gösterilen *Ulis'in Bakışı* adlı filminden replikler.

Angelopoulos, Eleni Karaindrou'nun müziklediği çok sayıda film yaptı. Filmlerinde bol sayıda hem sözel hem de görsel imgeler kullanıyor. Kullanılan imgeler, ancak Yunan mitolojisi iyi bilinirse anlaşılabilir. Yani, beyaz perdenin büyücüsü Angelopoulos, filmlerinde bol bol mitolojiye göndermelerde bulunuyor. Filmlerinden bazılarını izlemiş olabilirsiniz. Özellikle geçen yıl İzmir sinemalarında da gösterilen *Ağlayan Çayır*'ı bilenler mutlaka vardır. Filmleri çok bilinmese de, filmlerinin müzikleri, yani Eleni Karaindrou'nun besteleri çok fazla tanınıyor, çünkü değişik vesilelerle, TV programlarının jenerik müziği, etkinliklerde fon müziği, vd. amaçlarla çok fazla kullanılıyor.

Ulis'in Bakışı (aslında *Ulis'in Bakışı* olmalıydı, ama nedense Türkiye'de o adla gösterildi, yanlış bir çeviri gibi), anlaşılacağı üzere bir yolculuk filmi. Harvey Keitel'in başarıyla canlandığı Niko adlı karakter, sözü edilen üç bobin filmi aramak için tam ortasında Yugoslavya'nın dağılmasına yol açan bir savaşın sürmekte olduğu Balkanları bir baştan bir başa geçer. Tabii bu arada, birçok insan manzarası görürüz. Niko, yalnızca bir coğrafya yolculuğu yapmamaktadır, aynı zamanda kendi içine de bir yolculuktur bu.

Filmde, sıradan sinema izleyicisinin dayanma sınırlarını zorlayan uzun-durağana yakın sahneler var. Ancak bu sahneler aslında o denli önemli ki, Kieslowski'nin de iyi bir film nasıl olmalıyı tanımlarken dediği gibi, bu türden sahneler ve mitolojik göndermeler sayesinde, "film gördüğümüzden daha çok şey anlatıyor." Sözelimi, Sovyetler Birliği'nin yıkılışının simgesi gibi görünen, yıkılmış Lenin heykelinin yan yatırıldığı gemide geçişinin gösterildiği oldukça uzun sahne, o anda çalan müzik son derece etkileyici.

Filmle ilgili olarak, gösterildiği dönemde özellikle *Yeni Sinema Dergisi*'nde ayrıntılı ve etkileyici değerlendirme-eleştiri yazıları çıktı. Meraklıları bulup, okumalı.

Bu film, Homeros'un *Odyseia* ve *İlyada* adlı kitapları ve Konstantin Kavafis'in *İtaki* adlı şiiri bence anlamlı bir bütün oluşturuyor. İzlemesi güç ama keyifli bir film, okuması güç, ama geniş ufuklar açan iki kitap ve büyüleyici bir şiir. Hepsi de aynı tema üzerinde yoğunlaşıyor. İnsanın kendine olan yolculuğu, zaman içindeki yolculuğu ve bu süreçte kazanacakları ya da bakış açısına göre belki de yitirecekleri.

Bu yalnızca bir giriş yazısı olarak okunabilir; yoksa yalnızca bu yazıyı okuyan ne filmle, ne de sözkonusu kitaplarla ilgili bir fikir edinebilir. İzlemeli ve okumalı, yavaş yavaş, sindire sindire, yaşaya yaşaya, notlar ala ala ve üzerinde uzun uzun düşünme düşünme.

► Okuma önerileri

İlyada ve *Odyseia* (Homeros)

İtaki (Kavafis) (aşağıdaki sayfaya bakınız)

İtaki

İtaki'ye doğru yola çıktığında,
dua et yolun uzun,
serüvenler, bilgilerle dolu olsun:
Leistrigonlar'dan korkma
ne Kikloplar'dan, ne de öfkeli Poseidon'dan.
Böyle şeyler çıkmayacak yoluna,
düşüncelerin yüceyse, ince
bir duygu sarmışsa gövdeni ve ruhunu.
Leistrigonlar'la hiç karşılaşmayacaksın,
Kikloplar'la ve öfkeli Poseidon'la,
sen onları ruhunda taşımadıkça,
ruhun onları çıkarmadıkça karşına.

Dua et yolun uzun olsun.
Nice yaz sabahları doğsun,
görmediğin limanlar göresin
öyle keyifli, sevinç içinde.
Durup Fenike çarşılarından
has mallar satın al,
sedef ve mercan, abanoz ve kehribar,
çeşit çeşit baş döndürücü kokular,
bu baş döndürücü kokulardan al alabildiğin kadar;
yolun düşür Mısır kentlerine
öğrenmek, daha çok öğrenmek için bilgelerden.

İtaki'yi hiç çıkarma aklından.
Oraya varmak en son amacın senin.
Ama ayağını çabuk tutayım deme.
Bırak, yıllarca sürsün bu yolculuk, daha iyi;
yaşlanıp demir attığın zaman o adaya,
yolda kazandığın bunca şeyle zengin,
İtaki'den zenginlikler beklemeysin.

Bu güzel yolculuğu İtaki sağladı sana.
O olmasa yola hiç çıkmayacaktın.
Ama artık bir şey veremez sana İtaki.

Ve onu yoksul bulursan, sanma ki İtaki aldattı seni.
Kazandığın büyük bilgelik, onca deneyden sonra
anlamış olmalısın İtakiler ne demek.

Kavafis (Çeviren: Erdal Alover)